ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ІШКІ ІСТЕР МИНИСТРЛІГІ

ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙЛАР КОМИТЕТІ

АЗАМАТТЫҚ ҚОРҒАУ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ

ТЖ туындауы және туындау қауіп-қетері кезінде жалпы білім беретін мектептердің оқушыларын эвакуациялауды жүзеге асыру жөніндегі ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫСТАР

Алматы - 2019 жыл

Перечень нормативно-правовых актов и литератур, использованных в Методических рекомендациях по проведению эвакуации учащихся общеобразовательных школ при угрозе и возникновении ЧС:

1. Закон РК «О гражданской защите» от 11 апреля 2014 года;

2. Приказ МВД РК от 20 апреля 2015 года № 381 «Об утверждении Правил информирования, пропаганды знаний, обучения населения и специалистов в сфере гражданской защиты» (с изменениями и дополнениями, внесенных приказом МВД РК № 1057 от 14.11.2016 года)»;

3. Приказ МВД РК от 29 ноября 2016 года № 1111 «Об утверждении Технического регламента «Требования по оборудованию зданий, помещений и сооружений системами автоматического пожаротушения и автоматической пожарной сигнализации, оповещения и управления эвакуацией людей при пожаре».

4. Приказ МОН РК № 58 от 04.02.2018 года «Об утверждении формы документов строгой отчетности, используемых организациями образования в образовательной деятельности»;

5. Совместный приказ Министерство образования и науки РК, Министерство здравоохранения РК и Министерство внутренних дел РК №407 от 28.04.2015 года «Об утверждении Рекомендации по обеспечению безопасного нахождения учащихся и воспитанников в организациях образования»;

6. «Методические рекомендации по проведению классных часов по «ОБЖ» в общеобразовательных школах города Алматы», Управление образования г. Алматы, 2018 год.

7. «Методические рекомендации по проведению эвакуационных мероприятий в мирное время», РУМЦ ГЗ, 2017 год.

Приложения:

1. Приложение №1. Рекомендуемый образец Журнала инструктажа по технике безопасности;
2. Приложение №2. Рекомендуемый образец Журнала проведения тренировок персонала объекта по эвакуации людей с использованием систем оповещения и управления эвакуацией.

бличку. Такая методика упрощает процедуру и повышает качество проверки детей после вывода их из здания школы. Таким образом, по такой методике можно оперативно определить отсутствующих на месте сбора. В таком случае руководитель школы дает объектовым формированиям ГЗ команду на поиск и спасение отсутствующих детей. Если прибыли на место ЧС аварийно-спасательные формирования, то эта информация доводится до командиров этих ФГЗ.

Данный опыт школ города Алматы ТОО «Республиканский учебно-методический центр гражданской защиты» КЧС МВД РК рекомендует использовать и применять другим общеобразовательным школам страны в ходе организации и проведения тренировок, а также при угрозах и возникновении ЧС.

Самое главное - все эти действия необходимо четко отработать в ходе проведения различных тренировок и учений. При проведении тренировок не следует допускать её стереотипности, так как ситуация в условиях настоящего пожара или других ЧС может очень сильно варьироваться. Например, лестница может оказаться непригодной для эвакуации из-за задымленности или по другой причине. До проведения учебной эвакуации - если предполагается, что, например, лестничный марш или иной путь эвакуации заблокирован - обязательно следует предусмотреть альтернативный безопасный путь, ведущий из здания в безопасное место. Следует указать все пути выхода из здания в Плане эвакуации.

6. Заключение

Дети и школьники – самая уязвимая часть общества, открытая для многих опасностей и угроз.

Сферами их жизнедеятельности являются семья, учеба, труд, спорт, досуг. Каждая из них играет свою специфическую роль в судьбе детей. Более того, в каждой из них таятся реальные опасности и угрозы для ребенка.

Обучение безопасному поведению учащихся в повседневной деятельности и в чрезвычайных ситуациях должно быть одним из важнейших направлений деятельности руководителей и всего педагогического состава образовательных учреждений.

От того насколько ребенок подготовлен к действиям в экстремальных ситуациях, как он осведомлен и обучен в этой области, зависит безопасность, здоровье, а порой и жизнь, как самого ребенка, так и окружающих его людей.

Ведь дети наше будущее!

1. Кіріспе

Бүкіл әлемде, соның ішінде Қазақстанда төтенше жағдайлар кезінде балалар ең осал болып табылады және халықтың барынша жәбірленгіш топтары болып саналады, сондықтан экстремальды әрекеттерден олардың өмірін және денсаулығын қорғап, сақтаудың арнайы жүйесін ұйымдастыру қажет. Өрттерде, сондай-ақ Республика аумағындағы басқа да төтенше жағдайларда балалардың өлімімен байланысты ерекше қауіпті жағдай туындайды. Мысалы, ҚР ІІМ ТЖК мәліметтері бойынша, соңғы 3 жылдың ішінде Республика аумағында оттан 108 бала көз жұмды.

1990 жылы қыркүйекте БҰҰ Бүкіл әлемдік декларацияны жариялады, онда тірі қалуды, балаларды дамыту және қорғауды қамтамасыз ету жарияланды, мұнда балалардың игілігі барынша жоғары деңгейлі

саяси сипаттағы шараларды жүзеге асыруды талап етеді делінген. Балалар адамдардың іс әрекетінен туындайтын дүлей зілзалалардың және техногендық апаттардың әсерінен қорғалуы тиіс делінген. Оларды ТЖ-дан қорғау керек, сонымен қатар қатысушы мемлекеттер кездесу кезінде балаларға бейбіт және қауіпсіз болашақты қамтамасыз ету үшін, төтенше жағдайларды болдырмауға бағытталған шаралар қабылдауға міндеттемелер алды. Осыған байланысты «Балалар біздің болашағымыз» деген жиі қолданылады және оның үлкен маңызы бар.

Заманауи өмір қауіпсіз тіршілік ету қажеттігін дәлеледеп отыр, мектептердің қызметкерлерін, ата-аналарды және балаларды әлеуметтік, техногенді, табиғи және экологиялық жағдайларда қауіпсіз тіршілік етуді оқыту талап етіледі. Аталған оқиғалар жұмысты үш бағытта жүйелендіру қажеттігін алға қойды: болжау, үйрету, құтқару. Бүгінгі күннің шындығы, заманауи әлемде дүлей зілзаладан, әлеуметтік төңкерістерден ешкімнің де сақтандырылмағандығы.

ҚР ІІМ ТЖК «Азаматтық қорғау республикалық оқу-әдістемелік орталығы» әзірлеген аталған әдістемелік ұсыныстар, мектеп оқушыларының қауіпсіздігін қамтамасыз етудің кейбір қырларын қарастырады, атап айтқанда,

табиғи, техногенді және әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайлардың туындау қаупі және туындауы кезінде білім беру объектілерінің оқушыларын эвакуациялаумен байланысты.

2.Мектеп директорларын және сыныптардың жетекшілерін оқыту

Оқу процесі кезінде балалар оқу орындарының қабырғасында болады, олардың қауіпсіз келуіне баса назар аударылуы тиіс. Қауіпсіздіктің барлық бағытында жұмыс істей отырып, мектеп оқушыларының қауіпсіздік мінез-құлық мәдениетіне ерекше назар

аудару қажет. Өйткені, мемлекеттердің кешенді қауіпсіздктері – бұл оның қауіпсіз қызмет етуін қмтамасыз ететін, әлеуметтік, техногенді және табиғи сипаттағы шынайы қауіп-қатерден оқу орнының қорғалу жағдайы. Мектеп ғимараттарында жүргендердің қауіпсіздігі мәселелерін мамандар шешеді: мектеп директорлары, мектеп директорларының қауіпсіздік бойынша орынбасарлары, күзет, педагогтары. Бұл үшін әрбір мектептің директоры және сынып жетекшілері ТЖ кезіндегі мінез-құлық ережесін білуі тиіс. *ҚР ІІМ 2015 жылғы 20 сәуірдегі № 381 «Азаматтық қорғаныс саласында мамандарды және халықты оқыту, білімді насихаттау, ақпараттандыру ережесі (ҚР ІІМ 14.11.2016 жылғы № 1057 бұйрығымен енгізілген өзгерістерімен және толықтыруларымен)» бұйрығы:*

1. Білім беру ұйымдарының басшылары АҚ саласындағы уәкілетті орган ведомствасының оқу орындары мен ұйымдарында дайындықтан және қайта дайындаудан өтуі тиіс.

2. АҚ саласындағы уәкілетті органның аумақтық бөлімшелерінде барлық түрдегі жалпы білім беретін мектептер мен орта кәсіби білім беретін оқу орындарының мұғалімдері дайындықтан және қайта дайындықтан өтуі тиіс. 23.11.2015 ж. № 416-V ҚР *«Мемлекеттік қызмет туралы»* Заңына, ҚР ІІМ ТЖК 20.01.2016ж. №29-5-1/167 келісілген *«Оқу жаттығулары мен үйренулерін өткізу, сондай-ақ*

ствиями школьников на всех этапах эвакуации: начиная от оповещения учеников и до сбора на место построения.

Второе, главная роль в вопросах учета школьников после вывода их в безопасное место отводятся классным руководителям. Они знают каждого ученика своего класса поименно и на лицо. Поэтому классные руководители могут быстро определить отсутствующих на месте сбора. У каждого классного руководителя имеется «Журнал техники безопасности», где отмечаются проведение классных часов по доведению всех аспектов безопасности. Для проверки наличия детей на месте сбора классные руководители могут использовать «Журнал техники безопасности» в качестве учетного документа.

Третье, в соответствии с Приказом МВД РК от 29 ноября 2016 года № 1111 на объектах образования должен быть заведен ***«Журнал проведения тренировок персонала объекта по эвакуации людей с использованием систем оповещения и управления эвакуацией»*** *(заполняется в произвольной форме. Рекомендуемый образец Приложение №2).* Этот журнал можно использовать для проверки учащихся не только при проведения тренировок по пожарам, но и при проведении других объектовых, сейсмо и селетренировках.

Четвертое, в каждом классе есть старосты, которые назначаются из числа школьников. Необходимо старостам прививать навыки по осуществлению учета учащихся классов, особенно при эвакуации в ЧС. Для этой целей обязать их иметь списки учеников класса. При проведении эвакуации класса в ЧС во время занятий, они должны быть активными помощниками учителей.

Пятое, места сбора для каждого класса при эвакуации в ЧС определить заблаговременно. Если каждый класс и каждый ученик будет четко знать свое определенное место в общем построении, то в этом случае проверка наличия школьников будет проведена организовано. Отсутствующих на месте сбора можно будет быстро определить. Такой порядок эвакуации максимально снижает риски потери среди школьников в экстремальных ситуациях.

Шестое, в общеобразовательных школах города Алматы после вывода детей из здания школы во время тренировок для проверки наличия детей используются флажки или таблички, красного и зеленого цвета. Классные руководители после проведения переклички, убедившись в том, что все школьники находятся на месте сбора, поднимают зеленую табличку. Это обозначает что, все дети класса выведены из здания.

В случае выявления отсутствия кого-то, поднимают красную та-

Если кто-то отсутствует, персонал должен немедленно начать его поиски - при этом нельзя пропустить ни одного места, куда дети могли бы спрятаться. По прибытию пожарной охраны начальника караула директор школы встречает и информирует о том, все ли люди были безопасно эвакуированы.

По проведению переклички, то есть учета учащихся при эвакуации возникает проблема такого характера:

В соответствие приказа МОН РК № 58 от 04.02.2018 года *«Об утверждении формы документов строгой отчетности, используемых организациями образования в образовательной деятельности»* классный журнал является государственным документом, ведение которого обязательно для каждого учителя. При подключении школы к электронной системе классный журнал заполняется только в электронном формате, заполнение его в бумажном формате не допускается. При возникновении ЧС (особенно при пожаре) проводится отключение электропитания школы. Таким образом электронный классный журнал не будет функционировать.

Возникает вопрос: Каким способом в таких случаях проводить перекличку школьников? Как узнают учителя, что все ли школьники успели вовремя эвакуироваться при ЧС?

Конечно же, электронный школьный журнал – лучший способ решения каждодневных вопросов, связанных с учебным процессом – как для школ, так и для родителей и учеников. Можно отметить значительную экономию времени при работе с программой и освобождение учителя от рутинных операций. Программа автоматизирует процесс тематического планирования и дает возможность, как учителю, так и администрации отслеживать прохождение программы и при необходимости осуществлять ее корректировку.

Отличительной особенностью является возможность работы программы, как локально, так и в сети интернет.

Целью внедрения «электронного классного журнала» является постепенный переход от бумажной к электронной форме учета успеваемости учащихся, автоматизация рутинных вычислительных процессов. Но такой журнал необходим и для строгого учета посещаемости школьников, особенно он необходим при эвакуации детей из здания в ЧС.

Пути решения данной проблемы

Первое, каждый учитель, проводящий занятие, несет ответственность за безопасность школьников - он обязан принять все меры не только для организованной встречи учащихся, но и организованной эвакуации из здания школы при ЧС. То есть строго следить за дей-

ТЖ жағдайларында әрекет ететін ұйымдардың жұмысшы персоналдары мен азаматтық қорғау лауазымды тұлғаларын оқыту бойынша ұсыныстарына» сәйкес, мектеп директорлары мен сынып жетекшілерін оқыту 3 жылда 1 реттен кем емес өткізіледі, оқу уақытының жалпы көлемі 21 – 25 оқу сағатын құрайды. Әрекет ету дағдыларын жетілдіру және алған білімдерін нығайту үшін, мектептердің әкімшіліктері оқу жаттығулары мен үйренулердің түрлеріне сәйкес, үйренулерге, жаттығулар мен оқуларға тартылады.

3. Мектеп оқушыларын оқыту

Балаларға өздері, өздерінің жақындары, мектептегі және сыныптағы достары үшін, жауапкершілік сезімін ояту өте маңызды. Нақты осы жауапкершілік сезімдері арқылы ол өзіне және басқаларға зиян тигізуі мүмкін, мектеп оқушыларының қауіпсіз мінез-құлқы мәдениетін қалыптастыру орын алады. Бұл үшін, студенттер де, мектеп оқушылары да және мектепке дейінгі мекемелер де оқулары және ТЖ-ға дайын болулары тиіс. Мысалы, ҚР ІІМ ТЖК жоғарыда көрсетілген № 381 бұйрығына сәйкес, өткізілуі тиіс шаралар анықталды:

1. студенттермен және оқу орындарының оқушыларымен «Тіршілік қарекеттерінің қауіпсіздік негіздері» тақырыбындағы тәртіп оқу бағдарламасы бойынша сабақ өткізу, төтенше жағдайлардың алдын алу тақырыптары бойынша әр түрлі конкурстарға қатысу;

2. мектепке дейінгі мекемелердің балаларымен – ойындар өткізу, қоршаған ортадағы қауіпсіз мінез-құлық бойынша ертегілер мен балаларға арналған кітаптарды тыңдау, ата-аналармен әңгімелесулер өткізу.

Теориялық білімдер, жеке тұлғаларды дамытуы даусыз, алайда мектеп оқушыларына егер осы алған білімдерін өмірде пайдаланбаса, құндылықтарын сезіну қиын. Теориялық білімдерге тәжірибелік бағыт беруді үйренулер мен жаттығулар арқылы жүзеге асыруға болады, яғни әр түрлі ТЖ кезінде эвакуация бойынша: жер сілкінісі, су

басу, өрттер және т.б. сияқты әрекеттерді іс жүзінде жүзеге асыруға болады. ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңының 46-бабына сәйкес, мектепке дейінгі тәрбие беру және оқыту ұйымдары мен сейсмоқауіпті өңірлерде орналасқан оқу орындарында, ***сейсможаттығулар тоқсан сайын*** өткізіліп отырады.

Ұйымдарда, мектепке дейінгі тәрбие беру ұйымдарында және есепті аймақта орналасқан оқу орындарында, төтенше жағдайлар таратылатын қауіпті өндірістік объектілерде, ***қатты әсер ететін улы заттар мен радиоактивті заттар төгілетін авариялар кезінде студенттердің, оқушылардың, балалардың, персоналдардың әрекеті бойынша жаттығулар тоқсан сайын*** өткізіліп отырады.

Сел жүру қауіпі, топырақтың сырғу қауіпі және қар көшкіні қауіпі бар аудандарда, сондай-ақ су басу, судың астында қалу, су жайылу қауіпі бар аймақтардағы ұйымдарда, мектепке дейінгі тәрбие беру ұйымдарында және оқу орындарында ***жаттығулар қауіпті кезең басталар алдында*** жүргізіледі. Жоғарыда аталған жаттығуларды сапалыөткізумақсатында, оларды сапалы өткізуге қабілеттендіретін, біркатар ұйымдастырушылық-әдістемелік ұсыныстарды қабылдау қажет. Бұл үшін Азаматтық қорғау республикалық оқу-әдістемелік орталығы арнайы дайындаған: *«ТЖ туындауы және туындау қауіп-қетері кезінде ҚӘУЗ пайдаланатын көрші химиялық қауіпті объектідегі авариялар кезінде жалпы білім беретін мектептердің оқушыларын эвакуациялауды жүзеге асыру жөніндегі әдістемелік ұсыныстар»*, *«Барлық түрдегі жалпы*

Однако, в случае, если по каким-либо причинам ***автоматическая пожарная сигнализация*** не сработает, то нужно немедленно сообщить в пожарную охрану по телефону **101**. Для этих целей заблаговременно назначаются ответственные лица для вызова пожарной охраны.

Кроме этого устанавливаются ручные пожарные извещатели на путях эвакуации в местах, доступных для их включения при возникновении пожара.

Эвакуация. Услышав тревогу, ученики в сопровождении учителя покидают кабинеты цепочкой по одному и идут по маршруту эвакуации к сборному пункту. Далее классы идут ровным, размеренным шагом, учитель следует позади с классным журналом. Каждому педагогу необходимо закрыть дверь своего кабинета и все остальные двери по пути эвакуации, которыми больше никто не будет пользоваться. Выйдя к лестнице, учащиеся одного класса должны держаться вместе и не бежать толпой, а организованноспускаться по одному только с одной стороны лестницы, оставляя другую сторону лестницы для прохода, не допуская, чтобы отдельные учащиеся или целые классы обгоняли друг друга. Все, кто не присутствует в классе во время сигнала тревоги (например, находится в туалетах, учительской, коридоре и т.п.), должны немедленно идти к месту сбора и присоединиться к своему классу или группе.

Сбор. Место сбора определятся заблаговременно. Эти места должны находиться на безопасном расстоянии от здания школы, что обеспечивает сохранение их жизней. Придя на место сбора, каждый отдельный класс или группа людей должны занять свое заранее определенное место и находиться там не расходясь.

Перекличка. По прибытию классов на место сбора немедленно должна быть проведена перекличка, которая раньше проводилась по классным журналам. Каждый учитель, проводивший занятия, должен сообщить директору о присутствии своего класса в полном составе.

ми автоматического пожаротушения и автоматической пожарной сигнализации, оповещения и управления эвакуацией людей при пожаре» ***на объектах образования должны быть установлены средства автоматической пожарной сигнализации, оповещения и управления эвакуацией.***

Системы оповещения и управления эвакуацией людей при пожаре должны обеспечивать:

1) передачу звуковых, а в необходимых случаях и световых сигналов во все помещения здания;

2) трансляцию речевых сообщений;

3) передачу в отдельные зоны здания или помещения сообщений о месте возникновения пожара, о путях эвакуации и действиях, обеспечивающих личную безопасность, а также направленных на предотвращение паники и других явлений, усложняющих процесс эвакуации;

4) включения световых и звуковых указателей рекомендуемого направления эвакуации;

5) включение эвакуационного освещения;

6) двухстороннюю связь пожарного поста (диспетчерской) со всеми помещениями, в которых возможно пребывание людей;

7) дистанционным открыванием дверей эвакуационных выходов, оборудованных электромагнитными замками.

При этом звуковые сигналы оповещения должны отличаться по тональности от звуковых сигналов другого назначения.

Вызов пожарной охраны. При любом возникновении пожара, даже самого небольшого, срабатывает охранно-пожарная сигнализация. Сигнал о пожаре в школах автоматически поступает на пульт пожарного мониторинга диспетчерской пожарных частей, то есть без участия работников объекта.

білім беретін мектептерде жалпымектептік сейсможаттығулар өткізу жөніндегі ұсыныстар», «Ұйымдарда сел жаттығуларына дайындалу және өткізу бойынша ұсыныстар».

4. Барлық түрдегі жалпы білім беретін мектептерде және бастауыш кәсіби білім беретін мекемелерде объектілік жаттығулар дайындау және өткізу

Объектілі жаттығулар бейбіт және соғыс уақытында төтенше жағдайлар шарттарында әрекет етуге оқу орындарын дайындаудың барынша жетілген нысаны болып табылады. Кешенді үйренулерден объектілі жаттығулардың айырмасы – бейбіт және соғыс уақытында төтенше жағдайларда қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша білім беру мекемелерінің Жоспарында қарастырылған жекелеген тәжірибелік шараларды ғана орындайтындығында.

Жаттығуға қатысуға тартылатындар: басшы құрамдар, құрылымдар, оқытушылар және қызмет көрсетуші құрамдар, студенттер және оқушылар. Объектовті жаттығулар оқу мекемелерінде әзірленген жоспарларға және бұйрықтарға сәйкес өткізіледі.

Жалпы білім беретін мектептерде және бастауыш, орта және жоғары кәсіби білім беретін мекемелерде қатысушылармен (студенттермен) жаттығулар өткізуге ұсынылатын тақырыптар:

1. оқу орындары аумақтарында бөгде заттар немесе күдікті заттар табылған кезде әкімшіліктің, қатысушылар мен студенттердің әрекет етуі;

2. террористік акт қауіпі кезіндегі (өрт туындауымен террористік акт туындауы кезінде) әкімшіліктің, қатысушылар мен (студенттердің) әрекеттері;

3. белгісіз химиялық және биологиялық қатты әсер ететін улы заттардың (ҚӘУЗ) туындау қауіпі кезінде оқу мекемелерінің әкімшіліктің, қатысушылар мен (студенттердің) әрекеттері;

4. сынаптың төгілуі туралы ақпараттарды алу кезіндегі оқу мекемелерінің әкімшіліктің, қатысушылар мен (студенттердің) жұмысын ұйымдастыру

5. аумақ радиоактивті зақымдану кезінде әкімшіліктің және оқу мекемелерінің қатысушыларының жұмысын ұйымдастыру.

6. көліктегі (автомобильдегі) темір жолдағы ҚӘУЗ-дің төгілуімен болған авария кезінде әкімшіліктің, қатысушылар мен (студенттердің) әрекеттері;

7. оқу мекемелерінде өрт немесе басқа дүлей зілзалалар туындауы кезінде әкімшіліктің, қатысушылар мен (студенттердің) әрекеттері;

8. қызметкерлерді, от басы мүшелерін, студенттерді қаладан тыс аймаққа эвакуациялауды жүргізу. Эвакуация жүргізу кезіндегі қозғалыс маршруттарындағы, жинау пункттеріндегі қоғамдық тәртіпті сақтау командаларының (топтарының) жеке құрамдарының әрекеттері;

9. төтенше жағдайлар туындау қауіпі кезінде уақытша орналастыру орындарында тұрақты құрамды және қатысушыларды (студенттерді) эвакуациялауды ұйымдастыру және өткізу.

5. Эвакуация ТЖ-дан қорғанудың негізгі тәсілі ретінде

Эвакуация - бұл ТЖ аймағынан немесе табиғи және техногенді сипаттағы ТЖ болуы мүмкін аймақтан (үйлерден және ғимараттардан) халықты шығару (алып шығу) жөніндегі және алғашқы кезеңде тіршілікпен қамтамасыз ету үшін орналастыруға алдын ала дайындалған, яғни ТЖ көздерінің зақымдаушы факторлары әрекетінен тыс аймақтағы шаралар кешені. Эвакуацияға жататын барлық халықты ТЖ көздерінің зақымдаушы факторлары әрекетінен тыс қауіпсіз ауданға немесе қауіпсіз орынға шығару (алып шығу) аяқталған кезде эвакуация аяқталды деп есептеледі.

Төтенше жағдайлардың туындау қауіпі немесе туындауы кезінде халықты алып шығу ТЖ қауіп-қатері төнбеген орындарға немесе алдын ала анықталған қауіпсіз жерлерге ұйымдастырылады.

Эвакуациялық шараларды өткізу мерзімі мен уақытына байланыссыз алдын ала (превентивті) немесе шұғыл (шегеруге болмайтын) болуы мүмкін.

- инструкции по охране жизни и здоровья детей;
- по технике безопасности при проведении массовых мероприятий, различных видов деятельности с детьми;

7. Создание объектовых формирований гражданской защиты *(группа пожаротушения, санитарные посты, спасательная команда и другие)*;

8. График проведения учений и тренировок по гражданской защите.

6.Порядок проведения эвакуации на объектах образования

Проведение эвакуационных мероприятий являются основными элементами учений и тренировок. В основном во всех объектах образования порядок и методика проведения тренировок отработаны. Чтобы предотвратить панику и обеспечить безопасную, организованную и эффективную эвакуацию всех присутствующих в школе через все имеющиеся выходы, и чтобы настроить сознание на рациональное реагирование при столкновении с пожаром или иной аварийной ситуацией как в школе, так и в других местах в помощь директорам школ и должностным лицам в ОУ, ответственным за эвакуацию людей из здания школы *(преподаватель-организатор НВП)*, разработан порядок действий в случае ЧС в школе *(в основном при пожаре)*. Последовательность действий персонала и учащихся школы разбита на 5 этапов:

- тревога (включение звуковой сигнализации);

- вызов пожарной охраны, скорой медицинской помощи, полиции;
- эвакуация школы;
- сбор всего состава школы в отведенном месте;
- перекличка *(проверка учащихся и персонала школы)*.

Оповещение о пожарной опасности должно служить сигналом для полной эвакуации из здания школы. Здесь необходимо отметить то, что в соответствии с Приказом МВД РК от 29 ноября 2016 года № 1111 *«Об утверждении Технического регламента «Требования по оборудованию зданий, помещений и сооружений система-*

учащихся и воспитанников в организациях образования (далее - Рекомендации) является упорядочение деятельности организаций образования по обеспечению безопасности учащихся и воспитанников в организациях образования. Рекомендации подготовлены на основе ведомственных требований, с учетом национального законодательства, нормативных правовых актов Республики Казахстан. Рекомендации предназначены для руководителей учреждений образования с целью организации и обеспечения безопасного нахождения учащихся в организациях образования. Рекомендации устанавливают общие подходы к обеспечению безопасного нахождения детей в учреждениях образования и алгоритм действий работников организации образования при возникновении несчастного случая и травмы.

Рекомендации содержат требования по обеспечению безопасности учащихся и воспитанников в организациях образования и представляют собой систему необходимых условий, обеспечивающих сохранение здоровья и жизни обучающихся и воспитанников.

Выше сказанный совместный приказ рекомендует выполнить ряд ключевых мероприятий, направленных на обеспечения безопасности.

Руководители объектов образования должны ежегодно издавать приказ *«Об обеспечении безопасности в организациях образования, в том числе организации охраны, пропускного и внутришкольного режимов работы в зданиях и на территории организации учреждения»*, учитывая особенности своего образовательного учреждения и довести под роспись до администрации, учителей и сотрудников учреждения образования.

В данном приказе отражаются следующие вопросы по подготовке и проведению тренировок в школах:

1. Усиление мер по обеспечению безопасности, порядок охраны учреждения, пропускной режим, обязанности сотрудников по обеспечению режима безопасности в школе, назначены ответственные лица.
2. Организация эвакуации детей и сотрудников.
3. Противопожарный режим.
4. Назначение ответственных лиц за противопожарную безопасность, охрану труда и технику безопасности.
5. План эвакуации *(поэтажная эвакуация из помещений и здания).*
6. Утверждение инструкций:

- по действию в чрезвычайных ситуациях;
- ответственного по пожарной безопасности;

Алдын ала (белсенді) эвакуация әлеуетті қауіпті объектілерде авариялардың немесе дүлей зілзалалардың (дауылды ескерту) туындау қауіпі туралы сенімді нақты мәліметтер алынған кезде өткізіледі. Халықты қорғаудың аталған шараларын қабылдаудың негізі – авария туындауының қысқа мерзімді болжамы немесе осы мерзімдер ішінде нақтылануы мүмкін, бірнеше ондаған минуттардан бірнеше ондаған тәуліктерге созылатын зілзалалар болып табылады.

Халықты шұғыл эвакуациялау ТЖ туындаған жағдайда – алдын ала әрекет жасайтын уақыт аз қалғанда немесе ТЖ-ның зақымдаушы факторлары адамға ықпал еткен жағдайда жүзеге асырылады.

ТЖ-ның сипатына және таралу көлеміне, сондай-ақ қауіпсіз аймаққа бөліп орналастырылатын, эвакуацияланатын халықтың санына байланысты, эвакуация объектілі, жергілікті, өңірлік (ғаламдық) болуы мүмкін.

Эвакуациялық шаралар алдын ала жоспарланады және төтенше жағдайларды жою жөніндегі, әрекет ету жоспары бойынша, ***білім беру объектілерінде эвакуация Жоспары*** бойынша аумақтық деңгейде жүзеге асырылады.

Объектілі деңгейдегі төтенше жағдайлар туындау қауіпі және туындауы кезінде (білім беру объектілері), заманауи соққы беру құралдарының зақымдау және ТЖ зақымдау факторлары болуы ықтимал аймақ ТЖ жеке объектілермен шектелетін болса (кәсіпорындар және ұйымдар, үйлер және ғимараттар) ***объектілі эвакуация*** жүргізіледі. Эвакуацияланғандар мұндай жағдайларда, әдетте, қалалардың немесе жақын орналасқан елді мекендердің зардап шекпеген аудандарында (шағын аудандарында) орналастырылады.

Білім беру объектілерінде мектеп оқушылары және мектеп персоналдары мектептерді эвакуациялау кезінде, жағдайға байланысты, жинау орындарына шығарылады *(стадион немесе ашық алаң)* немесе мектеп аумақтарынан тыс жерлерге *(террористік акт немесе ірі өрттер және т.б.).*

Эвакуация жүргізуге шешім қабылдау үшін негіз адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіптің төнуі болып табылады. Объектілі сипатқа ие шұғыл эвакуацияны талап ету жағдайында жылдам әрекет ету, объекті басшысының нұсқауы, өкімі бойынша жүзеге асырылады.

Эвакуацияны сәтті өткізу үшін халықты нақты хабарландыру мен ақпараттандыру, егжей-тегжейлі әзірленген эвакуация жоспарының, оны өткізуге дайындалған маршруттардың, жеткілікті мөлшердегі көлік құралдарының, қамтамасыз етудің қажетті түрлері және т.б. қолда болуы талап етіледі.

Жалпы басшылықты және эвакошараларды тікелей ұйымдастыру және өткізуді қалалардың және аудандардың эвакуациялық комиссиялары, ал объектілі деңгейде ұйымдардың басшылары жүзеге асырады.

6. Білім беру объектілеріндегі қауіпсіздіктің жалпы мәселелері

Эвакуациялық шаралар қауіпсіздіктің жалпы жүйесі элементтерінің бірі болып табылады. Сондықтан мектептердегі қауіпсіздікті қамтамасыз етудің кейбір мәселелерін қарастырамыз.

Мектептердегі педагогикалық ұжымдардың қызметі білім беру процесімен қоса, мектептегі персоналдар мен балалардың қауіпсіз келуін қамтамасыз ету үшін шаралар кешенін жүзеге асыруға бағытталған.

Білім беру процесіне қатысушылардың қауіпсіздігі жүйесіне кіретіндер:

- өртке қарсы қызмет жөніндегі шаралар;
- санитарлық-эпидемиологиялық игілікті қамтамасыз ету жөніндегі шаралар;
- балалардың өмірі мен денсаулығын сақтауды қамтамасыз ету жөніндегі шаралар;
- еңбекті қорғау және техника қауіпсіздігі жөніндегі шаралар;
- электрқауіпсіздігі жөніндегі шаралар (жыл сайын электрофизикалық сынамалар және жерлендірілген элементтермен жерге тұйықталуды өлшеу);
- табиғи және техногенді сипаттағы ТЖ-дан қорғану шаралары;
- антитеррористік қорғану жөніндегі шаралар.

Балалардың және персоналдың қаупсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған шараларды басшылардың ішкі бұйрықтарымен регламенттеу қажет. Жоғарыда айтылған шаралар 2015 жылғы 28 сәуірдегі № 407 бірлескен бұйрықпен регламенттелген, ол «Оқу орнындағы оқушылар мен тәрбиеленушілердің қауіпсіз болуын қамтамасыз ету бойынша ұсыныстар» (бұдан әрі – Ұсыныстар).

Оқу орнындағы оқушылар мен тәрбиеленушілердің қауіпсіз болуын қамтамасыз ету бойынша ұсыныстардың (бұдан әрі – Ұсыныстар) мақсаты - оқу орнындағы оқушылар мен тәрбиеленушілердің қауіпсіз болуын қамтамасыз ету бойынша ұйымдардың қызметтерін тәртіпке салу болып табылады. Ұсыныстар ұттық заңнамаларды, Қазақстан Республикасының нормативтік-құқықтық актілерін ескере отырып, ведомстволық талаптар негізінде әзірленген. Ұсыныстар

характер, может осуществляться по указанию (распоряжению) руководителя объекта.

Для успешного проведения эвакуации требуется четкая организация оповещения и информации населения, наличие детально отработанных планов эвакуации, подготовленных маршрутов ее проведения, достаточного количества транспортных средств, необходимых видов обеспечения и т.д.

Общее руководство и непосредственную организацию и проведение эвакомероприятий осуществляют эвакуационные комиссии городов и районов, а на объектовым уровне руководители организаций.

6.Общие вопросы безопасности на объектах образования

Эвакуационные мероприятия являются одними из элементов общей системы безопасности. Поэтому рассмотрим некоторые вопросы обеспечения безопасности в школах.

Деятельность педагогического коллектива школ помимо образовательного процесса, направлена на осуществление комплекса мероприятий для обеспечения безопасного пребывания детей и персонала в школе.

В систему безопасности участников образовательного процесса входят:

-меры по противопожарной безопасности;

-меры по обеспечению санитарно-эпидемиологического благополучия;

-меры по обеспечению сохранности жизни и здоровья детей;

- меры по охране труда и технике безопасности;

-меры по электробезопасности (ежегодно проводятся электрофизические испытания и измерения соединений заземлений с заземляемыми элементами);

- меры по защите от ЧС природного и техногенного характера;

-меры по антитеррористической защищённости.

Весь этот комплекс мероприятий, направленный на обеспечение безопасности детей и персонал, необходимо регламентировать внутренним приказом руководителя. Выше сказанные требования регламентированы совместным приказом № 407 от 28 апреля 2015 года, в котором были утверждены «Рекомендации по обеспечению безопасного нахождения учащихся и воспитанников в организациях образования» (далее – Рекомендации).

Целью рекомендаций по обеспечению безопасного нахождения

вения аварии на потенциально опасных объектах или стихийного бедствия (штормовое предупреждение). Основанием для принятия данной меры защиты населения является краткосрочный прогноз возникновения аварии или бедствия на период от нескольких десятков минут до нескольких суток, который может уточняться в течение этого срока.

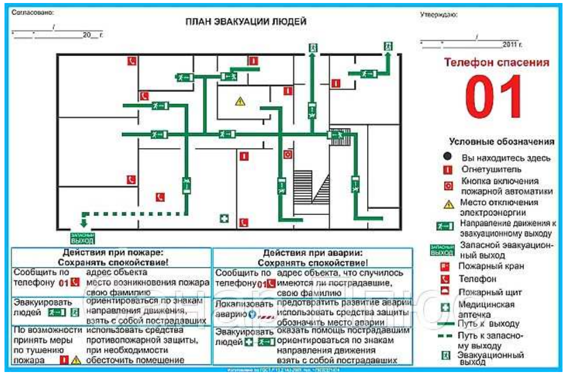

Экстренная эвакуация населения осуществляется в случае возникновения ЧС - при малом времени упреждения или в условиях воздействия на людей поражающих факторов ЧС.

В зависимости от характера ЧС и масштаба распространения, а также численности эвакуируемого населения, подлежащего перемещению из опасной зоны, эвакуация может быть объектовой, местной, региональной (глобальной).

Эвакуационные мероприятия планируются заблаговременно и осуществляются на территориальном уровне по планам действий по ликвидации чрезвычайных ситуаций, **на объектах образования по Планам эвакуации.**

При угрозе и возникновении чрезвычайных ситуаций объектового масштаба (объекты образования), когда зона возможного воздействия последствий от современных средств поражения и факторов ЧС ограничена пределами отдельных объектов (предприятия и организации, дома и здания) проводится ***объектовая эвакуация***. Эвакуированные в данном случае размещаются, как правило, в непострадавших районах (микрорайонах) города или ближайших населенных пунктах.

На объектах образования школьники и персонал школы при проведении эвакуации школы, в зависимости от обстановки, выводятся в места сбора *(стадион или открытая площадка)* или за пределы территории школы *(террористический акт или крупный пожар и др.)*.

Основанием для принятия решения о проведении эвакуации является наличие угрозы жизни и здоровью людей. В случаях, требующих немедленных действий, экстренная эвакуация, носящая объектовый

оқу орнындағы оқушылардың қауіпсіз болуын ұйымдастыру және қамтамасыз ету мқсатында білім беру басшылары үшін тағайындалған. Ұсыныстар оқу орнындағы оқушылардың қауіпсіз болуын қамтамасыз етуге жалпы тәсілдерді және қауіпсіз жағдайлар мен травмалар туындауы кезінде білім беру ұйымдары жұмысшыларының әрекет ету алгоритмдерін белгілейді.

Ұсыныстар оқу орнындағы оқушылар мен тәрбиеленушілердің қауіпсіз болуын қамтамасыз ету бойынша талаптарды мазмұндайды және оқушылар мен тәрбиеленушілердің өмірі мен денсаулығын сақтауды қамтамасыз етудің қажетті шарттары жүйелерін көрсетеді.

Жоғарыда аталған бірлескен бұйрық қауісіздікті қамтамасыз етуге бағытталған бірқатар негізгі шараларды орындауды ұсынады.

Объектілердің басшылары бұйрық беруі тиіс *«Білім беру ұйымдарындағы қауіпсіздікті, соның ішінде күзет ұйымдары, мекемелер ұйымдарының аумақтарындағы және ғимараттарындағы жұмыстың рұқсаттық (пропусктік) ішкі режімдерін қамтамасыз ету туралы»,* өзінің білім беру мекемелеріндегі ерекшеліктерін ескере отырып, қол қойғызу арқылы білім беру мекемелерінің әкімшіліктеріне, мұғалімдері мен қызметкерлерінің назарына жеткізу.

Аталған бұйрықта мектептердегі дайындықтар мен жаттығулар жөнінде келесідей мәселелер көрсетіледі:

1. қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі шараларды күшейту, мекемелерді күзету тәртібі, пропускалық режім, мектептегі қауіпсіздік режімін қамтамасыз ету жөніндегі қызметкерлердің міндеттері.

2. Балалар мен қызметкерлерді эвакуациялауды ұйымдастыру.

3. Өртке қарсы режім.

4. Өртке қарсы қауіпсіздік, еңбекті қорғау және техникалық қауіпсіздік, еңбекті қорғау және техника қауіпсіздігіне жауапты тұлғаларды дайындау.

5. Эвакуация жоспары *(үйлерден және ғимараттардан кезең-кезеңімен эвакуациялау)*.

6. Нұсқауларды:

- төтенше жағдайлардағы әрекет бойынша;
- өрт қауіпсіздігіне жауаптыны;
- балалардың өмірі мен денсаулығын қорғау жөніндегі нұсқаулықты;
- жаппай шаралар өткізу кезіндегі техника қауіпсіздігін, балалармен жасалатын қызметтің әр түрлерін бекіту;

7. Азаматтық қорғаудың объектілі құрылымдарын құру (өртті өшіру топтары, санитарлық постар, құтқару командалары және басқалар);

8. Азаматтық қорғау бойынша үйренулер мен жаттығулар жасау кестесі.

5. Білім беру объектілерінде эвакуация жүргізу тәртібі

Эвакуациялық шаралар жүргізу үйренулер мен жаттығулар жасаудың негізгі элементтері болып табылады. Негізінен білім беру объектілерінің барлығында жаттығулар өткізудің тәртібі мен әдістері жасалынған. Дүрбелеңді тоқтату және қауіпсіздікті қамтамасыз ету, мектептегілердің барлығын шығуға болатын барлық жолдар арқылы

ұйымдасқан және тиімді эвакуациялау, мектептерде өрт шығып немесе басқа да авариялық жағдайлар болып қалған кезде, ақылға салып рациональды әрекет ету үшін және басқа жерлерде мектеп директорларына және БМ лауазымды тұлғаларға көмек көрсету үшін, мектеп қабырғаларындағы адамдарды эвакуациялауға жауапты тұлғалар *(оқытушы- БӘД ұйымдастырушы)*, мектептегі ТЖ кезінде әрекет ету тәртіптерін әзірлеген *(негізінен өрт кезінде)*. Мектеп персоналдары мен оқушыларының әрекет ету жүйелілігі 5 кезеңге бөлінген:

- дабыл (дыбыстық сигнализацияны қосу);
- өрт күзетін, жедел медициналық көмекті, полицияны шақыру;
- мектепті эвакуациялау;
- апарылған жерде мектептің барлық құрамын жинау;
- қайта белгілеу (мектеп персоналдары мен оқушыларын тексеру).

Өрт қауіпсіздігі туралы хабарландыруда мектеп ғимаратынан толық эвакуациялау үшін сигнал беріледі. Бұл жерде ҚР ІІМ 2016 жылғы 29 қарашадағы *«Ғимараттарды, үй-жайлар мен құрылыстарды автоматты өрт сөндіру және автоматты өрт сигнализациясы, өрт кезінде адамдарды құлақтандыру және оларды эвакуациялауды басқару жүйелерімен жабдықтау туралы» техникалық регламентті бекіту»* жөніндегі № 1111 бұйрыққа сәйкес, ***білім беру объектілерінде өрт кезінде адамдарды құлақтандыру және оларды эвакуациялауды басқаратын автоматты өрт сигнализациясы құралдары орнатылуы тиіс*** екенін айта кету керек.

Өрт кезінде адамдарды құлақтандыру және оларды эвакуациялауды басқаратын жүйелер келесілерді қамтамасыз етуі тиіс:

5. Организация работы администрации и действия учащихся учебного учреждения при радиоактивном загрязнении территории.

6. Действия администрации, учащихся (студентов) при аварии на ж.д. (автомобильном) транспорте с выбросом СДЯВ.

7. Организация работы администрации, действия учащихся (студентов) при возникновении в учебном учреждении пожара или другого стихийного бедствия.

8. Организация и проведение эвакуации сотрудников, членов семей, студентов в загородную зону. Действия личного состава команды (группы) охраны общественного порядка в пунктах сбора, на маршрутах движения при проведении эвакуации.

9. Организация и проведение эвакуации постоянного состава и учащихся (студентов) в места временного размещения при угрозе чрезвычайной ситуации.

5.Эвакуация, как основной способ защиты от ЧС

Эвакуация - это комплекс мероприятий по организованному вывозу (выводу) населения из зон ЧС или возможной ЧС природного и техногенного характера (из помещений и зданий) и его кратковременному размещению в заблаговременно подготовленных для первоочередного жизнеобеспечения безопасных районах, т.е. районах вне зон действия поражающих факторов источников ЧС. Эвакуация считается завершенной, когда все подлежащее эвакуации население вывезено (выведено) за границы зон действия поражающих факторов источников ЧС в безопасные районы или безопасные места.

При угрозе и возникновении чрезвычайных ситуаций вывод населения организуется в места не подверженные к ЧС или безопасные места, которые определяются заблаговременно.

В зависимости от времени и сроков проведения, эвакуационные мероприятия могут быть заблаговременными (превентивные) или экстренными (безотлагательные).

Заблаговременная (упреждающая) эвакуация проводится при получении достоверных данных о высокой вероятности возникно-

тренировки в общеобразовательных школах всех типов», «Методические рекомендации по подготовке и проведению селе тренировок в организациях».

4. Подготовка и проведение объектовых тренировок общеобразовательных учебных заведениях всех типов и учреждениях начального профессионального образования

Объектовые тренировки являются наиболее совершенной формой подготовки учебных заведений к действиям в условиях чрезвычайных ситуаций мирного и военного времени. В отличие от комплексного учения на объектовой тренировке выполняются только отдельные практические мероприятия, предусмотренные Планом образовательного учреждения по обеспечению безопасности в чрезвычайных ситуациях мирного и военного времени.

К участию в тренировке привлекаются: руководящий состав, формирования, преподавательский и обслуживающий состав, студенты и учащиеся. Объектовые тренировки проводятся в соответствии с приказом и планом, разрабатываемый в учебном учреждении.

Рекомендуемая тематика тренировок с учащимися (студентами) общеобразовательных учреждений и учреждений начального, среднего и высшего профессионального образования:

1. Действия администрации, учащихся (студентов) при обнаружении подозрительных или посторонних предметов на территории учебного заведения.

2. Действия администрации, учащихся (студентов) учебного учреждения при угрозе террористического акта (при совершении террористического акта с возникновением пожара).

3. Действия администрации, учащихся (студентов) учебного учреждения при угрозе поражения сильно-действующими веществами (СДЯВ), неизвестными химическими и биологическими средствами.

4. Организация работы администрации и учащихся (студентов) учебного учреждения при обнаружении (получении) информации о разливе ртути.

1) ғимараттың бүкіл бөлмелерінде дыбысты, ал қажет болған жағдайда жарықты сигналдарды беру;

2) ауызша хабарлауды жеткізу;

3) ғимараттардың немесе үй-жайлардың жекелеген аймақтарына өрттің шыққан орны, жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ететін эвакуациялау жолдары мен әрекеттері туралы, сондай-ақ эвакуациялау процесін қиындататын дүрбелеңдер мен басқа да құбылыстарды болдырмауға бағытталған хабарларды беру;

4) эвакуацияның ұсынылған бағыттарына жол көрсететін жарық және дыбыстық көрсеткіштерді қосу;

5) эвакуациялық жарықтарды қосу;

6) адамдардың келуі ықтимал барлық орындармен қоса, өрт постының екіжақты (диспетчерлік) байланысын қосу;

7) электромагнитті құлыптармен жабдықталған, эвакуациялық шығулардың қашықтан есіктерін ашу.

Сонымен қатар хабарландырудың дыбыстық сигналдары басқа ұйымдардағы дыбысты дабылдардан дауыс үндестілігі әр түрлі болу керек.

Өрт күзетін шақыру. Кез-келген өрт шығуы жағдайында, тіпті ең аз мөлшерде болса да, күзет-өрт дабылы жұмыс істейді. Мектептерде өрт туралы сигналдар, диспетчерлік өрт бөлімшелерінің өрт мониторингі пульттеріне автоматты түрде түседі, яғни объекті жұмысшыларының қатысуынсыз.

Алайда, қандай да бір себептермен ***автоматты өрт сигналдары*** жұмыс істемей қалса, **101** телефоны бойынша өрт күзетіне бірден хабарландыру керек. Осы мақсатта өрт күзетін шақыру үшін жауапты тұлға алдын ала тағайындалады.

Сонымен қатар, қолмен қосылатын өрт хабарлағышы эвакуация жасалатын жолда, өрт шыға қалған кезде қосуға қол жетімді жерге орналастырылады.

Эвакуация. Дабылды естісімен, оқушылар мұғалімдеріне еріп бөлмелерден шығады, бір-бірден тізбектеліп эвакуация маршруты бойынша жинау пунктіне қарай жүреді. Одан әрі қарай сыныптар, түзу, өлшенген қадаммен жүреді, сынып журналын алып, мұғалім соңдарынан жүреді. Әрбір педагог өзінің сыныбының есігін жабуы тиіс және эвакуация жолындағы басқа ешкім пайдаланбайтын, ашық есіктерді де жаба кетеді. Баспалдаққа шыққан кезде, бір сыныптың оқушылары баспалдақтың тіреу ұстағышынан бірдей ұстауы керек және топырлап жүгірмеуі тиіс, содан кейін түсу кезінде ұйымдасқан түрде, баспалдақтың тек қана бір жағымен жайлап түсу керек, баспалдақтың екінші жағынан өтетін жол қалдыру қажет, жекелеген оқушылар немесе бүкіл бір сынып бірін-бірі басып озуға жол бермеу қажет. Дабыл сигналы кезінде кім сыныпта жоқ болса, соның барлығы (мысалы, әжетханада, мұғалімдер бөлмесінде, дәлізде және т.б.), жиналып жатқан жерге барулары және өздерінің сыныптарына немесе топтарына қосылуы тиіс.

Жиналу. Жиналу орны алдын ала анықталады. Бұл орын олардың өмірін сақтап қалуды қамтамасыз ету үшін, мектеп ғимаратынан қауіпсіз қашықтықта болуы тиіс. Жиналу орнына келген кезде, әрбір жеке сыныптар мен топтардың адамдары өзінің алдын ала анықталған орынын білуі қажет және ешқайда кетпей сол жерде болуы керек.

Дауыстап түгендеу. Сыныптар жинау орнына келгеннен кейін бұрын сынып журналы бойынша өткізілетін, дауыстап түгендеу жылдам арада жүргізілуі тиіс. Әрбір мұғалім, сабақ өткізе отырып, өзінің сыныбы толық құрамда қатысып отырғанын директорға хабарлауы тиіс. Егер біреу-мүреу қалып қалса, персонал шұғыл арада оны іздестіруді бастауы қажет – сонымен қатар балалар осы жерге тығылуы мүмкін деген бірде-бір орын қараусыз қалмауы тиіс. Өрт күзеті қарауыл бастықтары келісімен мектеп директоры қарсы алады және барлық адамдар қауіпсіз эвакуацияланды ма, соны хабарлайды.

Дауыстап түгендеу өткізу кезінде, яғни эвакуациялау кезінде балалардың есебінде келесідей сипаттағы мәселелер туындайды:

отработать действия по эвакуации при различных ЧС, таких как землетрясения, наводнения, пожары и т.д . Согласно Закону РК «О гражданской защите», статье 46 в организациях, организациях дошкольного воспитания и обучения и учебных заведениях, расположенных в сейсмоопасных регионах, ***ежеквартально проводятся сейсмотренировки.***

В организациях, организациях дошкольного воспитания и обучения и учебных заведениях, расположенных в расчетной зоне распространения чрезвычайной ситуации опасных производственных объектов, ***ежеквартально проводятся тренировки по действию персонала, детей, учащихся, студентов при возникновении аварий с выбросом сильнодействующих ядовитых и радиоактивных веществ***.

В организациях, организациях дошкольного воспитания и обучения и учебных заведениях, расположенных в селеопасных, оползневых, лавиноопасных районах, а также в зонах возможных затоплений, наводнений, паводков проводятся т***ренировки перед началом опасного периода.*** В целях качественного проведения выше сказанных тренировок, необходимо принять ряд организационно – методических указаний, способствующих их качественному проведению. Для этого следует использовать специально разработанные Республиканским учебно – методическим центром методические рекомендации, такие

как: *«Методические рекомендации по подготовке и проведению тренировок в общеобразовательных школах всех типов при возникновении аварии на соседнем химически опасном объекте использующем СДЯВ»*, *«Рекомендации по проведению общешкольной сейсмо-*

руководителей, согласно Закона РК « О государственной службе» от 23 .11.2015 г № 416-V, *«Рекомендации по проведению учений и тренировок, а также обучения должностных лиц гражданской защиты и работающего персонала организаций действиям в условиях ЧС»*, согласованные КЧС МВД РК за №29-5-1/167 и от 20.01.2016г. проводится не реже 1 раза – в 3 года, общий объём учебного времени составляет 21 – 25 учебных часов. Для отработки навыков действий и закрепления полученных знаний администрация школ привлекаются на учения, тренировки и занятия в соответствии с видами учений, тренировок.

3.Обучение учащихся школ

Очень важно привить детям чувство ответственности за себя, своих близких, товарищей по классу и школе, даже за учителей. Именно через это чувство ответственности и происходит формирование культуры безопасного поведения школьников, то есть обучение такому образу жизни и поведению, при котором невозможно было бы нанести вред или опасность себе и окружающим. Для этого, как и студенты и так учащиеся школы и дошкольных учреждений должны обучаться и быть готовы к ЧС. Так, согласно выше указанного приказа МВД РК № 381,определены мероприятия, которые должны проводиться:

1. со студентами и учащимися учебных заведений – проведение занятий по учебным программам дисциплины «Основы безопасности жизнедеятельности», участие в различных конкурсах по тематике предупреждения чрезвычайных ситуаций;
2. с детьми дошкольных учреждений – проведение игр, прослушивание сказок и детских книг по безопасному поведению в окружающей среде, беседу с родителями.

Теоретические знания, бесспорно, развивают личность, но школьнику трудно ощутить их ценность, если эти знания не используются в жизни. Придать теоретическим знаниям практическую направленность можно посредством учений и тренировок, т.е. практически

ҚР БҒМ 04.02.2018 жылғы № 58 *«Білім беру қызметіндегі білім беру ұйымдары пайдаланатын қатал есептілік құжаттарын бекіту туралы»* бұйрыққа сәйкес, оны жүргізу әрбір мұғалімге міндетті болып саналатын, сынып журналы мемлекеттік құжат болып табылады. Мектептер электронды жүйеге енуі кезінде сынып журналы тек қана электронды форматта толтырылады, оны қағаз форматта толтыруға жол берілмейді. ТЖ туындауы кезінде (әсіресе өрт шығуы кезінде) мектептердің электрқоректендіруі сөндіріледі. Сөйтіп электронды сынып журналы қызмет істемейтін болады.

Сұрақ туындайды: Мұндай жағдайларда мектеп оқушыларын қандай тәсілмен дауыстап түгендеуге болады? Мұғалімдер, мектеп оқушылары түгел ме, ТЖ кезінде дер кезінде эвакуацияланып үлгірді ме, қалай білуге болады?

Әрине, электронды мектеп журналы – күнделікті мәселелер үшін де, мектеп үшін де, сондай-ақ ата-аналар мен оқушылар үшін де, оқу процесімен байланысты – күн сайынғы мәселелерді шешудің үздік тәсілі. Бағдарламамен жұмыс істеу кезінде және мұғалімді күнделікті операциядан босатуда уақыттың айтарлықтай үнемделетінін атап айтуға болады.

Бағдарлама тақырыптық жоспарлау процесін автоматтандырады және мұғалімге де, әкімшілікке де бағдарламаның барысын қадағалап отыруға және қажет болған жағдайда оны түзетуге мүмкіндік береді.

Айрықша көрінетін ерекшелігі бағдарлама жұмыстарын жергілікті де, интернет желісінде де жүзеге асыруға мүмкіндік бар.

«Электронды сынып журналын» енгізудің мақсаты оқушылардың сабақ үлгерімі есебі формасын қағаздан электронды нысанға біртіндеп ауыстыру, қолмен есептеу процесін автоматтандыру болып табылады. Алайда, мұндай журнал балалардың мектепке келуінің қатал есебін алу үшін қажет, әсіресе ол ТЖ аймағынан балаларды эвакуациялау кезінде керек.

Аталған мәселелерді шешу жолдары

Бірінші, сабақ өткізетін әрбір мұғалім, мектеп оқушыларының қауіпсіздігі үшін жауап береді - ол тек қана оқушылардың ұйымдасқан түрдегі кездесуі үшін ғана емес, ТЖ кезінде мектеп ғимаратынан ұйымдасқан түрде эвакуациялауға да міндетті. Яғни, эвакуацияның барлық кезеңдерінде мектеп оқушыларының әрекеттеріне қатаң қадағалау жасауы тиіс: оқушыларды хабарландырудан бастап, құрылыс алаңына жиналғанға дейін.

Екінші, оларды қауіпсіз орынға алып шыққаннан кейінгі мектеп оқушыларының есебін алу кезіндегі басты рөл сынып мұғалімдеріне

жүктеледі. Олар өзінің сыныбындағы әрбір оқушының түрін ғана емес атын да біледі. Сондықтан сынып жетекшісі жинау орнында жоқ балаларды жылдам анықтайды. Әрбір сынып жетекшісінің қолында «Техника қауіпсіздігі журналы» болады, онда қауіпсіздіктің барлық аспектілерін жеткізу жөнінде сынып сағатын өткізу белгіленеді. Жинау орнына балалардың келген келмегенін тексеру үшін, сынып жетекшілері «Техника қауіпсіздігі журналын» есептік құжат ретінде пайдаланады.

Үшінші, ҚР ІІМ 2016 жылғы 29 қарашадағы № 1111 бұйрыққа сәйкес, білім беру объектілерінде ***«Хабарландыру және басқару жүйелерін пайдалана отырып, адамдарды эвакуациялау бойынша объекті персоналына жаттығу өткізу журналын»*** жүргізу керек *(Ерікті нысанда толтырылады. Ұсынылатын үлгі №2 қосымша)*. Бұл журналды тек қана өрт бойынша жаттығу жасау кезінде ғана емес, басқа да объектілі, сейсмо және сел жаттығуларын жүргізу кезінде де пайдалануға болады.

Төртінші, әрбір сыныптың мектеп оқушылары арасынан тағайындалатын старосты бар. Старостаға сынып оқушыларының есебін, әсіресе ТЖ кезінде эвакуациялау кезіндегі есебін жүзеге асыру бойынша дағдылану қажет. Осы мақсатта оларға қолдарында сынып оқушыларының тізімі болуын міндеттеу. Сабақ жүріп жатқанда орын алған ТЖ-да сыныпты эвакуациялауды жүргізу кезінде, олар мұғалімнің белсенді көмекшілері болуға тиіс.

Бесінші, ТЖ-да сыныпты эвакуациялау кезінде әрбір сыныпты жинауға арналған орын алдын ала анықталады. Егер әрбір сынып және әрбір оқушы жалпы кеңістіктегі өзінің белгілі бір орнын білетін болса, онда мұндай жағдайда қол астындағы мектеп оқушыларына тексеру жүргізу ұйымдасқан түрде өткізілетін болады. Жинау орнында болмағандар жылдам анықталады. Эвакуациялаудың мұндай тәртібі экстремальды жағдайларда мектеп оқушылары арасындағы шығын тәуекелдерін барынша азайтады.

Алтыншы, Алматы қаласындағы жалпы білім беретін мектептерде жаттығу кезінде балаларды мектеп ғимаратынан шығарғаннан кейін, балалардың бар-жоғын тексеру үшін жалаушалар немесе қызыл және жасыл түрдегі көрсеткіш тақтайшалар пайдаланылады. Дауыстап, түгендегеннен кейін сынып жетекшілері, барлық мектеп оқушылары жинау орнында екеніне көзі жеткеннен кейін, жасыл тақтайшаны көтереді. Бұл сыныптың барлық оқушысы ғимараттан шығарылды дегенді білдіреді.

Әлде кімнің жоқ екені анықталған жағдайда, қызыл тақтайшаны көтереді. Мұндай әдістеме процедураны жеңілдетеді және мек-

спечения безопасности школьников, а именно мероприятия, связанные с эвакуацией учащихся объектов образования при угрозе и возникновении чрезвычайных ситуаций, природного ,техногенного и социального характера.

2.Обучение директоров школ и классных руководителей

Во время учебного процесса дети находятся в стенах учебного заведения, где большое внимание должно уделяться созданию их безопасного пребывания. Работая по всем направлениям безопасности, должны уделять особое внимание воспитанию у школьников культуры безопасного поведения. Ведь комплексная безопасность школы – это состояние защищенности учебного заведения от реальных угроз социального, техногенного и природного характера, обеспечивающее

его безопасное функционирование. Естественно, основные задачи по вопросам безопасности нахождения в здании школы решают специалисты: директор школы, заместитель директора школы по безопасности, охрана, педагоги. Для этого каждый директор школы и классный руководитель должен знать правила поведения при ЧС. В соответствии с приказом МВД РК от 20 апреля 2015 года № 381 *« Правила информирования, пропаганды знаний, обучения населения и специалистов в сфере гражданской защиты» (с изменениями и дополнениями, внесенных приказом МВД РК № 1057 от 14.11.2016 года)»*:

1. Руководители организаций образования должны проходить подготовку и переподготовку в организациях и учебных заведениях ведомства уполномоченного органа сфере ГЗ.

2. Преподаватели общеобразовательных школ всех типов и средних профессиональных учебных заведений должны проходить подготовку и переподготовку в территориальных подразделениях уполномоченного органа сфере ГЗ. Обучение директоров школ и классных

1.Введение

Во всем мире, в том числе и в Казахстане, в чрезвычайных ситуациях дети представляют наиболее уязвимый и наиболее ранимый контингент населения, поэтому так необходима организация специальной системы спасения жизни и защиты их здоровья от экстремальных воздействий. Вызывает особое опасение ситуация, связанная с гибелью

детей при пожарах, а также других ЧС на территории республики. На пример по данным КЧС МВД РК, за последние 3 года на территории республики в огне погибло 108 детей.

В сентябре 1990 г. ООН провозгласила Всемирную декларацию об обеспечении выживания, развития и защиты детей, в которой подчеркнуто, что благополучие детей требует осуществления мер политического характера на самом высоком уровне. Дети должны быть защищены от воздействия стихийных бедствий и техногенных катастроф, вызванных деятельностью человека. Их необходимо оградить от ЧС, при этом государства-участники встречи обязались предпринимать меры, направленные на предотвращение чрезвычайных ситуаций с тем, чтобы обеспечить детям мирное и безопасное будущее. В этой связи часто используемый девиз - «Дети наше будущее» приобретает большую актуальность.

Современная жизнь доказала необходимость обеспечения безопасной жизнедеятельности, потребовала обучения сотрудников школ, родителей и детей безопасному образу жизни в сложных условиях социального, техногенного, природного и экологического неблагополучия. Данная ситуация поставила перед необходимостью систематизации работы по трем направлениям: предвидеть, научить, уберечь. Сегодня реальность такова, что в современном мире никто не застрахован ни от стихийных бедствий, ни от социальных потрясений.

Данные Методические рекомендации, разработанные ТОО «Республиканский учебно-методический центр гражданской защиты» КЧС МВД РК рассматривают некоторые аспекты обе-

теп ғимаратынан алып шыққаннан кейінгі балаларды тексеру сапасын арттырады. Сонымен, мұндай әдістемемен жинау орнында жоқтарды жедел анықтауға болады. Мұндай жағдайда мектептің басшысы АҚ объектілі құрылымдарына жоғалған балаларды іздестіруге және құтқаруға бұйрық береді. Егер ТЖ орнына авариялық-құтқару құрылымдары келсе, онда мұндай ақпараттар АҚҚ командирлеріне хабарландырылады.

Алматы қаласының мектептерінің мұндай тәжірибелерін ҚР ІІМ ТЖК «Азаматтық қорғау республикалық оқу-әдістемелік орталығы»ЖШС, елдің басқа білім беру мектептеріне жаттығуларды ұйымдастыру және өткізу кезінде, сондай-ақ ТЖ туындау қауіпі және туындауы кезінде пайдалануға ұсынады.

Ең бастысы – осы әрекеттердің барлығын әр түрлі жаттығулар мен үйренулер өткізу кезінде пысықтай түсуі қажет. Жаттығулар өткізу кезінде оның стереотипіне жол бермеу керек, өйткені нақты өрт немесе басқаша төтенше жағдайлардағы оқиғалар айтарлықтай өзгеше болуы мүмкін. Мысалы, баспалдарқтар түтін жапқандықтан немесе басқа да себептермен эвакуация кезінде пайдалануға жарамсыз болуы мүмкін. Оқу-үйрену эвакуациясын өткізгенге дейін – егер, мысалы, баспалдақпен жүру немесе эвакуациялаудың басқа жолдары қоршалған деп болжанса – ғимараттан қауіпсіз орынға алып баратын, соған бала-ма қауіпсіз жолды міндетті түрде қарастыру керек. Эвакуация Жоспарында ғимараттан шығудың барлық жолдары көрсетілуі тиіс.

Қорытынды

Балалар және мектеп оқушылары – көптеген қауіп-қатерлерге қарсы тұра алмайтын, қоғамның ең әлсіз бөліктері.

Олардың тірілік ету аясы отбасы, оқу, еңбек, спорт, демалыс болып табылады. Олардың әрқайсысы балалардың тағдырында өздеріне тән ерекше рөлдерді ойнайды. Оның үстіне, олардың әрқайсысында балаға тән нақты қауіп-қатерлер жатады.

Күнделікті қызметте және төтенше жағдайларда оқушылардың қауіпсіз мінез-құлқын оқыту, басшылар және білім беру мекемелерінің барлық педагогикалық құрамдары қызметінің маңызды бағыттарының бірі болуы тиіс.

Экстремальды жағдайларда әрекет етуге балалар кімнен соншалықты дайындалса, ол осы салада соншалқты білімді және тәлімгер болса, баланың және оның айналасындағы адамдардың қауіпсіздігі, денсаулығы, кейде тіпті өмірі соған байланысты болады.

Өйткені балалар біздің болашағымыз емес пе!

ТЖ туындауы және туындау қауіп-қетері кезінде жалпы білім беретін мектептердің оқушыларын эвакуациялауды жүзеге асыру жөніндегі әдістемелік ұсыныстарға пайдаланылған нормативтік-құқықтық актілер және әдебиеттер:

1. 2014 жылғы 11-сәуірдегі ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы;

2. ҚР ІІМ 2015 жылғы 20 сәуірдегі № 381 «Азаматтық қорғаныс саласында мамандарды және халықты оқыту, білімді насихаттау, ақпараттандыру ережесі (ҚР ІІМ 14.11.2016 жылғы № 1057 бұйрығымен енгізілген өзгерістерімен және толықтыруларымен)» бұйрығы;

3. ҚР ІІМ 2016 жылғы 29 қарашадағы «Ғимараттарды, үй-жайлар мен құрылыстарды автоматты өрт сөндіру және автоматты өрт сигнализациясы, өрт кезінде адамдарды құлақтандыру және оларды эвакуациялауды басқару жүйелерімен жабдықтау туралы» техникалық регламентті бекіту» жөніндегі №1111 бұйрығы;

4. ҚР БҒМ 04.02.2018 жылғы № 58 «Білім беру қызметіндегі білім беру ұйымдары пайдаланатын қатал есептілік құжаттарын бекіту туралы» бұйрығы;

5. 2015 жылғы 28 сәуірдегі № 407 бірлескен бұйрықпен регламенттелген, ол «Оқу орнындағы оқушылар мен тәрбиеленушілердің қауіпсіз болуын қамтамасыз ету бойынша ұсыныстар» (бұдан әрі – Ұсыныстар).

6. «Методические рекомендации по проведению классных часов по «ОБЖ» в общеобразовательных школах города Алматы», Управление образования г. Алматы, 2018 год.

7. «Бейбіт уақытта эвакуациялық шараларды өткізу жөніндегі әдістемелік ұсыныстар», АҚ РОӘО, 2017 жыл.

Қосымшалар:

1. №1-қосымша. Ұсынылатын үлгі – Техника қауіпсіздігі жөніндегі Нұсқау журналы;

2. №2-қосымша. Ұсынылатын үлгі – Эвакуацияны басқару және хабарландыру жүйесін пайдалана отырып, адамдарды эвакуациялау жөнінде объекті персоналдарына жаттығу өткізу журналы.

**МИНИСТЕРСТВО ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

КОМИТЕТ ПО ЧРЕЗВЫЧАЙНЫМ СИТУАЦИЯМ

Республиканский учебно-методический центр гражданской защиты

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ
по проведению эвакуации учащихся общеобразовательных школ при угрозе и возникновении ЧС

Алматы -2019г.